

Observatorio Local e da Colaboración Público-Privada

Observatorio Local e da Colaboración Público-Privada é unha publicación especialmente dirixida ao mundo local e ás actividades de colaboración público-privada de todo tipo de Observatorio de las Ideas S.L.

OBSERVATORIO LOCAL

COORDINACIÓN

Elena Costas, doutora en Economía e fundadora de KSNET

EQUIPO DE INVESTIGACIÓN:

**Josep Antoni Báguena - Jordi Baltà - Lluís Camprubí - Joan Frigols - Eduard Güell
Benjamín Augusto López - Lluís Medir - Luis Martín - Pol Morillas - Andreu Orte - Esther Pano
Bárbara Pons - Carles Rivera - Jordi Rosell - Paula Salinas - Elisa Stinus Bru de Sala - Mariona Tomàs
Francesc Trillas - Joan-Josep Vallbé - Ferran Vallespinós**

OBSERVATORIO DA COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA

COORDINACIÓN

Montserrat Ballarín, doutora en Dereito Financeiro e Tributario, e **Lluís Torrens**, economista

---

EQUIPO DE INVESTIGACIÓN:

**Isabel Bassas - Miguel Ángel Bernal - José Antonio Donaire - María Antonieta Fernández
Julio González García - Mónica Iruela - Francesc José María - Eugenia López Mora
Ana Medina - Esther Marco - Víctor Meseguer - Ester Oliveras - Miquel de Paladella
Montserrat Pareja-Eastaway - Héctor Santcovsky - Daniel Santiago - Ángel Tarrío**

EDITA

Observatorio de las Ideas S.L.

PRESIDENTE

Daniel Fernández

COORDINACIÓN DO CONSELLO EDITORIAL

Àngels Ingla

CIF B65855868

Diputación 262 2ª 08007

Barcelona Tel. 93 494 97 20

www.observatoriodli.com

ISSN - edición en papel: 2938-6411

ISSN - edición dixital: 2938-642X

D. Legal : B.3418-2024

| OBSERVATORIO LOCAL |

CARA A UNHA AXENCIA ESTATAL DE AVALIACIÓN DE POLÍTICAS PÚBLICAS DIXITAL, EFECTIVA, INDEPENDENTE E SUSTENTABLE

Recensión de Pere A. Taberner sobre «From Evidence to Insight: Designing Spain's New Digital Framework for Public Policy Evaluation».

ACCESO EFECTIVO ÁS PRESTACIÓNS SOCIAIS: EVIDENCIA EXPERIMENTAL DE FRANCIA

Recensión de María Sánchez Vidal sobre «Take-Up of Social Benefits: Experimental Evidence from France».

COMO MELLORAR A CALIDADE DOS COIDADOS DE LONGA DURACIÓN?

Recensión de María Laffaire sobre «Universalizing the Access to Long-term Care: Evidence from Spain» e «Government Monitoring of Health Care Quality: Evidence from the Nursing Home Sector».

GOBERNANZA DA ADAPTACIÓN CLIMÁTICA EN ÁREAS METROPOLITANAS: REVISIÓN SISTEMÁTICA DE TENDENCIAS E DESAFÍOS EMERXENTES

Recensión de Clara Costas sobre «The Governance of Climate Adaptation in Metropolitan Regions: A Systematic Review of Emerging Themes and Issues».

| OBSERVATORIO DA COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA |

AXENCIAS INDEPENDENTES PARA GARANTIR O CONTROL DEMOCRÁTICO DA COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA

Recensión de Montserrat Ballarín sobre «Transparency Trade-Offs in the Operation of National Public Private Partnership Units: The Case of Ireland's National Development Finance Agency».

DIXITALIZACIÓN, EFICIENCIA ENERXÉTICA E COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA

Recensión de Héctor Santcovsky sobre «Data Centre Energy Use: Critical Review of Models and Results».

REINVENTAR O VALOR DO DIÑEIRO PARA IMPULSAR A ECONOMÍA LOCAL

Recensión de Esther Oliveras sobre *Reinventar el valor del dinero para impulsar la economía local*.

A COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA COMO EIXE DA GOBERNANZA DA FORMACIÓN PROFESIONAL DUAL

Recensión de Sara Berbel sobre «Benchmarking: gestión de la FP y modelos internacionales de FP Dual».

Estimados lectores:

Comezamos un novo ano, con novos proxectos e novas perspectivas. Sobre todo, con novas ilusións. E moitas delas están incluídas neste número da xa, atrevémonos a dicir, consolidada —e nova tamén— revista *Observatorio Local e da Colaboración Público-Privada*.

No primeiro bloque, como prometemos, seguimos centrándonos en todos aqueles temas de actualidade para a gobernanza local. Así, temos catro ideas fundamentais: unha primeira centrada en como conseguir un deseño operativo e funcional para a nova Axencia Estatal de Avaliación de Políticas Públicas en España; unha segunda na que examinamos como diferentes estratexias públicas poden mellorar o acceso ás prestacións sociais entre persoas demandantes de emprego (baseado nun estudo en Francia); unha terceira na que, a partir de dous estudos recentes, se achega evidencia sobre os límites e oportunidades das políticas públicas no ámbito dos coidados de longa duración para persoas maiores, e unha cuarta e última sobre medio ambiente —tema ineludible—, pois a adaptación ao cambio climático é, cada vez máis, parte das políticas urbanas en todo o mundo, e sobre todo aféctalle ao ámbito metropolitano.

Seguindo o noso compromiso co estudo das colaboracións público-privadas, o segundo bloque céntrase nelas, en diferentes ámbitos. Así, propoñemos catro ideas máis, agora identificando sobre esta base catro temas centrais. O primeiro deles céntrase nun estudo que aborda como unha «axencia» ou unha unidade técnica especializada en colaboración público-privada (CPP) pode contribuír a lexitimar este mecanismo, facéndoo máis transparente. Deseguido, centrámonos nun informe que propón un marco co que avaliar a calidade metodolóxica de calquera estudo, pois a alta dispersión e diverxencia nos cálculos sobre consumo enerxético leva, en ocasións, a confusión e inacción. A terceira idea, xurdida da lectura dun libro importante, propón dotar o diñeiro público local dunha función adicional para apoiar o impulso á produción e consumo da economía local. E, finalmente, concluímos cun estudo clave: como a CPP é fundamental para garantir a calidade e sustentabilidade da formación profesional, especialmente na súa modalidade dual.

Confiamos en que estes artigos lles sexan de interese e os axuden nos seus propósitos. E, como non, aproveitamos para desexarlles o mellor neste 2026.

O equipo editorial

CARA A UNHA AXENCIA ESTATAL DE AVALIACIÓN DE POLÍTICAS PÚBLICAS DIXITAL, EFECTIVA, INDEPENDENTE E SUSTENTABLE

- **Publicación:** «From Evidence to Insight: Designing Spain's New Digital Framework for Public Policy Evaluation», *Journal of Policy Evaluation*, n.º 1, 2025, 1-40.
Disponible en: <https://doi.org/10.4995/jpeval.2025.23954>
- **Autores:** Milagros Paniagua San Martín, asesora no Servizo de Estudos da Axencia Estatal de Administración Tributaria (AEAT), e Felipe González De León, asesor no Gabinete do Ministerio de Inclusión, Seguridade Social e Migracións.
- **Síntese:** Pere A. Taberner, responsable de Investigación en KSNET e estudante de doutoramento en Economía na Universidade de Barcelona (UB) e no Instituto de Economía de Barcelona (IEB).

SÍNTESE DA IDEA

O artigo propón un deseño operativo e funcional para a nova Axencia Estatal de Avaliación de Políticas Públicas en España, establecida mediante a Lei 27/2022. Baseado en experiencias comparadas e no contexto nacional, expónse un modelo autónomo pero federado con unidades nos ministerios. Para facelo efectivo, deberase mellorar a gobernanza de datos, a coordinación entre ministerios e o equilibrio entre dirección central e capacidade descentralizada, así como integrar a analítica de datos e a intelixencia artificial.

A necesidade de contar con políticas públicas máis eficaces, transparentes e baseadas en evidencias volveuse crucial para todas as administracións. España avanzou de forma irregular en materia de avaliación: iniciativas como AEVAL (2007) ou o IEEP (2017) atoparon barreiras para a súa verdadeira institucionalización. Coa aprobación da Lei 27/2022, con todo, o país deu un paso decisivo cara a un sistema estable de avaliación. Esta transformación é especialmente relevante, porque gobernos de todos os niveis —incluídos os locais— afrontan retos crecentes como o envellecemento, a transición dixital, a desigualdade, a vivenda ou o cambio climático. Contar con avaliacións rigorosas sobre todo isto permite identificar que políticas funcionan e como poden mellorarse. Non obstante, sen un sistema interoperable con capacidades técnicas suficientes, este obxectivo será difícil de alcanzar.

Neste contexto, Paniagua e González analizan, no *Journal of Policy Evaluation* (JPEVAL), unha nova revista sobre avaliación de políticas públicas, como debería organizarse e funcionar a nova Axencia Estatal de Avaliación de Políticas Públicas (a partir de agora, a Axencia). O seu obxectivo principal é propor un deseño funcional que oriente a posta en marcha efectiva da institución e contribúa a mellorar a calidade da avaliación das políticas públicas en España. Para iso, adoptan un enfoque de deseño normativo prospectivo que combina revisión de literatura internacional, análise comparada de sistemas de avaliación consolidados e observación crítica da traxectoria española. Tamén revisan experiencias de cooperación interadministrativa e casos relevantes, como o caso da AIReF, para extraer aprendizaxes útiles. A partir de aí, formulan propostas concretas sobre organización, gobernanza, manexo de datos e uso de tecnoloxías avanzadas.

En primeiro lugar, os autores expoñen que a Axencia debería ser totalmente autónoma e contar con recursos propios, pero sen illarse dos procesos reais de deseño e xestión das políticas públicas. É dicir, non debe ser unha institución que só avalíe as políticas e os programas unha vez executadas (*ex post*), senón que acompañe os decisores durante todo o ciclo, desde o inicio (*ex ante*) e durante a execución (*in itinere*). Ao mesmo tempo, sublíñase a importancia de dotala dun modelo de financiamento relativamente estable e de regras claras de relación con outros organismos que xa avalíen ou supervisen, como a AIREF ou o Tribunal de Contas, para evitar solapamentos e conflitos institucionais.

Por outra banda, Paniagua e González propoñen un marco que estipule a orde de prioridade de avaliación: como seleccionar que políticas deben avaliarse e con que capacidades humanas. O artigo defende que, nun contexto de recursos limitados, é imprescindible dispoñer de criterios explícitos e transparentes de priorización: recursos económicos necesarios, relevancia social e estratéxica, viabilidade técnica e momento óptimo, así como gobernanza e cooperación das devanditas políticas. Ao mesmo tempo, sublíñase que este sistema só será viable se se inviste en talento especializado: persoal con formación en avaliación e datos e unha colaboración máis estreita co mundo académico. Así, propoñen aliar os incentivos do persoal público técnico cos do persoal investigador, de forma que as avaliacións sexan completamente sólidas e robustas.

Un dos eixos centrais do artigo é o desenvolvemento das Unidades de Coordinación de Avaliación (a partir de agora, Unidades) dentro de cada ministerio. A lei menciona estas figuras, pero non as define, polo que os autores propoñen unha arquitectura federada na que estas Unidades actúen como nodos técnicos clave para maximizar as sinerxías coa Axencia. Ao estaren integradas no día a día da xestión pública, permitirán que a avaliación forme parte dos procesos de deseño, implementación e toma de decisións. Este enfoque federal multinivel basearíase na coordinación interna dentro de cada ministerio, a cooperación horizontal entre Unidades e a articulación vertical coa Axencia. Para funcionaren adecuadamente, ademais, deberían contar con perfís profesionais especializados e adaptarse ao nivel de madurez avaliadora de cada Ministerio, asegurando así un proceso eficiente e coherente en toda a Administración.

En definitiva, os autores sosteñen que, sen datos administrativos de calidade, ben conectados e accesibles, con garantías, a avaliación quedará gravemente limitada. Por iso, propoñen avanzar cara a un modelo de gobernanza de datos máis moderno, baseado en infraestruturas seguras, sistemas interoperables e acordos claros entre administracións. Neste marco, a Axencia tería un papel clave no impulso e coordinación dunha infraestrutura federada de datos que facilitase o acceso á información necesaria para avaliar políticas de forma sistemática. Sobre esta base, propoñen aproveitar a analítica avanzada e a intelixencia artificial para mellorar a capacidade de análise: detectar padróns, estimar impactos, traballar con grandes volumes de información e explorar escenarios alternativos de política. Sempre, iso si, nun marco de protección de datos, transparencia e supervisión adecuada dos algoritmos.

Para concluír, aínda que o foco do artigo está na Administración Xeral do Estado, as propostas que se expoñen teñen implicacións claras para administracións rexionais e locais. Un sistema nacional de avaliación mellor organizado, con datos interoperables e metodoloxías máis sólidas debería facilitar e potenciar a avaliación de políticas locais. Para os municipios, este novo marco pode ser unha oportunidade de dispoñer de mellores datos, aprender de avaliacións realizadas a nivel estatal, acceder a ferramentas analíticas máis avanzadas e obter un coñecemento experto en avaliación de políticas. Isto permitiría, ao cabo, que os gobernos locais incorporen de maneira sistemática a evidencia no deseño e na implementación das súas políticas.

ACCESO EFECTIVO ÁS PRESTACIÓNS SOCIAIS: EVIDENCIA EXPERIMENTAL DE FRANCIA

- **Publicación:** «Take-Up of Social Benefits: Experimental Evidence from France», *American Economic Journal: Economic Policy*, 2025, 17(4), 2025, pp. 1-29, 150.
Dispoñible en: <https://doi.org/10.1257/pol.20220786>
- **Autores:** Laura Castell, xefa da división de emprego no INSEE; Marc Gurgand, catedrático e director do Departamento de Economía na Paris School of Economics; Clément Imbert, catedrático de Economía en Sciences Po (París), e Todor Tochev, economista sénior no Instituto de Políticas Públicas (IPP) en París.
- **Síntese:** María Sánchez Vidal, doutora en Economía pola Universidade de Barcelona e socia de KSNET.

SÍNTESE DA IDEA

Este artigo examina como diferentes estratexias públicas poden mellorar o acceso ás prestacións sociais entre persoas demandantes de emprego en Francia. A partir de dous experimentos, os autores mostran que a convocatoria a unha reunión cos servizos sociais impulsa de forma notable a incorporación de novos beneficiarios, mentres que unha ferramenta dixital que ofrece información personalizada non produce efectos apreciables. A análise tamén revela que quen máis podería beneficiarse deste apoio presencial é, paradoxalmente, quen acode con menor frecuencia. En conxunto, os resultados apuntan a que as principais barreiras non son informativas, senón os custos prácticos e administrativos que dificultan o acceso efectivo ás axudas.

En España, un número relevante de fogares con dereito a axudas sociais non chega a solicitalas. Non se trata só de descoñecemento, senón que tamén pesan outros factores, como a complexidade dos trámites, a dispersión institucional —distintos portelos, prazos, documentos— e as barreiras prácticas que afrontan especialmente quen atravesa situacións de vulnerabilidade. Ao mesmo tempo, os concellos sitúanse na primeira liña desta problemática: son a administración máis próxima e, ao mesmo tempo, a porta de entrada a sistemas de prestacións que adoitan depender de varios niveis de goberno. Neste contexto, entender qué funciona para que as axudas cheguen a quen as necesita —información, simplificación, acompañamento— é clave para orientar políticas locais eficaces e xustas. O estudo do que aquí se fai recensión achega evidencia experimental nesta liña e axuda a discriminar que barreiras pesan máis e como superalas.

O artigo avalía, a escala nacional en Francia, dúas estratexias para aumentar o acceso efectivo a 15 prestacións diferentes entre persoas demandantes de emprego. A primeira consiste en citar estas persoas a unha reunión con traballadores sociais para (1) avaliar a elixibilidade e (2) axudar a iniciar a solicitude durante a propia cita. Esta segunda parte consiste en prover información personalizada en liña mediante un simulador oficial de prestacións. A pregunta central é dobre: que barreiras explican o «non acceso» ás prestacións (falta de información, custos de transacción, estigma), e cal das dúas intervencións as supera mellor.

Metodoloxicamente, o estudo aplica un deseño experimental con asignación aleatoria a grupos de tratamento e control. É dicir, selecciónanse persoas demandantes de emprego de maneira aleatoria, e a algunhas delas cítanse con servizos sociais ou mándaselles a ligazón ao simulador, e a outras non. Concretamente, na intervención orientada a axendar reunións (en francés,

Rendez-vous des droits élargi, RDVDE), envíanelles cartas de invitación a unhas 60 000 persoas rexistradas no servizo público de emprego, con variacións no formato da cita (presencial vs. telefónica), e, no contido da carta, escrita nun ton neutral, con provisión de información adicional, potenciando o antiestigma. A intervención do simulador en liña téstase nun ensaio independente, con cerca de 40 000 persoas. Os resultados de ambos os experimentos mídense con datos administrativos, tanto de emprego coma provenientes da seguridade social, sobre recepción e importes de prestacións; isto último para un subgrupo dentro da mostra global. Ademais, os autores realizan unha enquisa telefónica a máis de 10 000 persoas da mostra aleatoria para medir o éxito de solicitudes de prestacións.

Os resultados do primeiro experimento, aquel que citaba a reunirse a persoas cos servizos sociais, mostra como, seis meses despois da intervención, o grupo invitado á devandita reunión tiña un 7 % máis de probabilidade de obter algunha prestación nova a respecto do grupo de control (persoas que non foran citadas). O efecto foi especialmente alto nas axudas monetarias, tanto dentro como fóra do emprego, cuxa solicitude aumentou un 10 %, así como nas prestacións familiares e de vivenda, que creceron un 5 %. Cando se calcula o efecto real de asistir á reunión (non só de ser invitado), o impacto é aínda maior: máis do 29 % na obtención de calquera prestación, do 44 % nas monetarias e do 21 % nas familiares e de vivenda, sendo todas elas prestacións xestionadas polo persoal de servizos sociais. Non obstante, non se observaron efectos nas prestacións de saúde, aínda que estas non as xestionan estes servizos.

Estes resultados mostran que as reunións funcionan porque reducen os custos de tramitación: o persoal podía iniciar a solicitude directamente durante o encontro para as prestacións polo mesmo servizo (ingresos, familia e vivenda), pero non para as de saúde. Se a barreira principal fose a falta de información ou o estigma, os efectos serían máis homoxéneos; non obstante, os datos indican que o obstáculo clave son os problemas administrativos: formularios complexos, trámites e desprazamentos. Ademais, as prestacións con formularios máis extensos foron as que máis aumentaron a súa taxa de solicitude, o que confirma que a axuda compensa a complexidade burocrática. Por último, as variacións introducidas nas cartas de invitación (folletos informativos ou linguaxe antiestigma) non tiveron efecto ningún nin na asistencia ás reunións nin no acceso a prestacións.

No caso do segundo experimento —o da ligazón ao simulador—, a intervención espertou interese entre as persoas destinatarias: o 67 % abriu a mensaxe, o 39 % accedeu á ligazón, e o 18 % completou unha simulación inmediatamente despois. Non obstante, cando se analizou o comportamento posterior, non se observou ningún cambio significativo na solicitude ou a obtención de novas prestacións sobre o grupo de persoas que non recibira a ligazón. Noutras palabras, dispoñer de información clara, detallada e personalizada sobre os dereitos potenciais non aumentou a taxa de acceso ás axudas.

Os autores interpretan estes resultados de dúas maneiras posibles. A primeira é que a falta de información non constitúe o principal obstáculo para o acceso, senón que as dificultades prácticas —formularios extensos, documentación, desprazamentos, coordinación entre administracións— pesan moito máis. A segunda é que, aínda que a información do simulador fose correcta, o seu impacto non iguala a eficacia do contacto directo cun profesional, que pode resolver ao momento dúbidas e reducir a carga cognitiva do proceso. De feito, ao comparar cos resultados do RDVDE, obsérvase que as reunións presenciais non melloraron a «calidade» das solicitudes —pola contra, a taxa de éxito incluso descendeu levemente—, o que reforza a idea de que o efecto positivo non provén dunha mellor información, senón da redución dos custos de tramitación.

En conxunto, os achados deste estudo mostran que o acceso ás axudas sociais non se amplía unicamente con máis información ou con ferramentas dixitais, por útiles que sexan, senón sobre

todo cunha Administración capaz de acompañar, simplificar e tramitar. Os custos de tempo, desprazamento ou complexidade documental son barreiras tan reais como a falta de información, e adoitan afectar con máis forza a quen máis necesita a axuda. Así pois, non basta con que a información estea dispoñible, senón que é necesario reducir os custos administrativos, articular portelos únicos e reforzar a coordinación entre niveis de goberno para que as prestacións cheguen a todos os beneficiarios potenciais e se amplíen o acceso e a cobertura destas.

COMO MELLORAR A CALIDADE DOS COIDADOS DE LONGA DURACIÓN?

- **Publicacións:** A primeira, «Universalizing the Access to Long-term Care: Evidence from Spain», *NBER Working Paper*, 31825, 2023. Dispoñible en: <https://doi.org/10.3386/w31825>. A segunda, «Government Monitoring of Health Care Quality: Evidence from the Nursing Home Sector», *NBER Working Paper*, 34037, 2025. Dispoñible en: <https://doi.org/10.3386/w34037>.
- **Autores:** Da primeira, Joan Costa-Font, do Departamento de Política Sanitaria da London School of Economics and Political Science (LSE); Sergi Jimenez-Martin, da Universidade Pompeu Fabra; Cristina Vilaplana-Prieto, profesora de Economía na Universidade de Murcia, e Analía Viola, de FEDEA. Da segunda, Yiqun Chen, profesor de Economía na Universidade de Illinois, Chicago, e Marcus Dillender, tamén profesor de Economía, pero na Vanderbilt University.
- **Síntese:** María Laffaire, máster en Políticas Públicas e Econometría, investigadora en KSNET.

SÍNTESE DA IDEA

Dous traballos recentes achegan evidencia sobre os límites e oportunidades das políticas públicas no ámbito dos coidados de longa duración para persoas maiores. O primeiro, centrado en España, avalía a extensión do sistema de dependencia mediante unha reforma nacional, e revela que a universalización do acceso xera melloras relevantes, aínda que tamén tensións organizativas. O segundo, situado nos EUA, presenta o efecto das inspeccións gobernamentais en residencias de maiores, e mostra melloras puntuais en dotación de persoal e calidade durante o período de control, pero sen efectos sostidos tras a súa finalización. Xuntos, invitan a reflexionar sobre como o deseño institucional pode afectar o acceso e a calidade dos servizos de coidados de longa duración.

España é un dos países máis envellecidos de Europa, e serao aínda máis nas próximas décadas. Costa-Font *et al.* (2023) mostran que, segundo datos da OCDE, a proporción de persoas maiores de 60 anos pasará do 19,9% actual ao 23,8% no 2030, e ao 30,3% no 2060; ademais, para esa data, case un terzo desas persoas terá 85 anos ou máis.

O envellecemento non é só un cambio demográfico, trae consigo un aumento das limitacións nas actividades básicas da vida diaria das persoas (ADL, pelas súas siglas en inglés). En España, un 12,3% dos maiores de 65 ten polo menos dúas limitacións en ADL, porcentaxe que sobe ao 34% nos maiores de 85. Estas cifras implican unha demanda crecente de coidados de longa duración, formais e informais, e expoñen retos de organización, financiamento e equidade de xénero, dado que unha parte substancial dos coidados recae nas familias, e en particular, nas mulleres.

Para facer fronte a esta realidade, España implementou unha das expansións máis significativas dos coidados de longa duración (CLD) nas últimas dúas décadas, universalizando o acceso a apoios e subsidios mediante a lei de 2006 sobre o Sistema para a Autonomía e a Atención á Dependencia (SAAD). A lei introduce un dereito subxectivo de acceso a axudas e servizos baseado na necesidade, e non na renda.

Actualmente, un 13,3% dos maiores de 65 recibe algún tipo de coidado (22,2% entre os 85+). Entre eses primeiros, o 49% só recibe axuda informal, o 27% coidados formais e o 10% unha combinación de ambos. Entre os coidados formais, as residencias son un dos aspectos máis importantes do sistema: o 14% vive nunha. Os datos máis recentes (IMSERSO, 2023) indican que en

España existen 5.996 residencias, con algo máis de 406 948 prazas en total; delas, en 2019, o 71,9% destas residencias eran privadas. Polo outro lado, o peso dos cuidadores informais é moi notable: arredor do 80% de quen axuda a persoas de 65+ faíno de maneira informal, e a maioría son fillas e esposas, o que reforza a dimensión de xénero.

O sistema finánciase con impostos estatais e autonómicos e copagos dos usuarios. A participación rexional no financiamento creceu do 50% no 2007 a aproximadamente o 60% no 2019, o que reforza o carácter descentralizado do sistema. De feito, o traballo documenta que o gasto público en CLD aumentou de maneira significativa, de arredor do 0,5% do PIB no 2003 a case o 0,9% no 2019; e o custo total do sistema, incluíndo o valor monetizado do coidado informal, sitúase entre o 1,27% e o 1,70% do PIB.

O gasto total en residencias (públicas e privadas) sitúase nuns 7.321 millóns de euros anuais (0,59% do PIB español); a axuda a domicilio alcanza uns 2.240 millóns, e as prestacións económicas para o coidado na contorna familiar suman 1.277 millóns de euros.

A pesar de tantos esforzos, destaca que o coidado informal segue sendo maioritario, e que unha parte relevante do gasto público se destina a subsidiar precisamente ese coidado na contorna familiar mediante prestacións económicas. Ademais, o acceso ao sistema segue sendo un desafío, xa que existen brechas entre o pedido de valoración da dependencia (requisito necesario para o acceso), a valoración efectiva e o acceso ao plan individualizado, de forma que se xeran listas de espera importantes. Ademais, no caso das residencias, conclúese que, se ben a taxa media de ocupación é de arredor do 63%, existen desigualdades importantes entre Comunidades Autónomas, como Castilla-La Mancha, Madrid ou Murcia, onde a ocupación roza o 100%.

Se ben existen servizos de coidados de longa duración públicos, gran parte da provisión directa prodúcese a través do sistema privado, aínda que este sexa financiado publicamente. Neste sentido, o papel do sector privado é crucial na oferta de residencias, e, a través da xestión autonómica e dos concellos, os servizos de axuda a domicilio tamén adoitan externalizarse. Por isto, a calidade do servizo depende en gran medida da capacidade de xestión dos centros e da solidez dos mecanismos de supervisión pública, elementos clave para garantir que a provisión responda efectivamente ás necesidades das persoas dependentes.

En España, a regulación ten un plano estatal e outro autonómico, propio de cada unha das comunidades. No estatal, o Acordo sobre criterios comúns de acreditación do Sistema para a Autonomía e Atención á Dependencia, publicado pola Resolución do 2 de decembro do 2008, fixa estándares mínimos de calidade e define a acreditación como condición para que centros e servizos poidan integrarse na rede do SAAD para atender persoas dependentes con financiamento público. A acreditación das residencias esixe o cumprimento de requisitos materiais, organizativos, de accesibilidade e de formación dos recursos humanos. A partir deses mínimos comúns, cada comunidade autónoma desenvolve a súa propia normativa de centros e servizos, establecendo estándares específicos de calidade e procedementos de acreditación e supervisión.

Neste contexto, o traballo de Chen e Dillender (2025) achega evidencia sobre como realizar esta tarefa fundamental que pode resultar en mellores resultados de calidade de vida das persoas con dependencia. A súa importancia reside na necesidade de comprender ata que punto a supervisión governamental da calidade é capaz de captar a «calidade real» dos coidados ou se, mal deseñada, pode inducir comportamentos que melloren só artificialmente os indicadores.

Esta avaliación analiza o impacto dun sistema de inspección sanitaria centralizada nas residencias de maiores nos Estados Unidos. Os seus achados son relevantes para España, porque o sistema de residencias alí é parecido, esencialmente privado con financiamento público, aínda que conta con algunhas diferenzas en canto aos seus sistemas de información pública sobre a calidade dos

centros. Para realizalo, utilizan datos administrativos de residencias en todos os EUA e explotan a programación de inspeccións de calidade para identificar as respostas estratéxicas dos centros antes, durante e despois das visitas. Estudan cambios en horas de traballo e composición do persoal, admisións e altas temporais, así como indicadores clínicos, como a vacinación antigripal e antipneumocócica. A calidade do coidado mídese mediante a supervivencia dos pacientes, e emprégase un deseño case experimental para relacionar as cualificacións de inspección coa mortalidade a 90 días. Obtivéronse estimacións do efecto de pasar por residencias mellor valoradas.

O achado principal é que as residencias reaccionan de maneira intensa pero moi acoutada no tempo ás inspeccións. Incrementan as horas de traballo de enfermeiras e auxiliares e, en menor medida, a proporción de persoal de maior cualificación; reducen ingresos de novos residentes e incrementan as «altas temporais» (pacientes que saen, pero regresan ao centro en poucas semanas), o que mellora transitoriamente a *ratio* persoal-residente. Tamén hai indicios de pequenas melloras en coidados preventivos (vacinas) durante o período de inspección. Non obstante, case todas estas respostas son superfluas, pois desaparecen despois da visita.

Este padrón suxire que as cualificacións obtidas na inspección poden non reflectir a «calidade absoluta» habitual do centro, pero aínda así si contén información útil sobre a «calidade relativa»: os usuarios que pasan máis tempo en residencias mellor cualificadas teñen unha mortalidade a 90 días algo menor (unha redución próxima a 0,8 puntos porcentuais, segundo as súas estimacións instrumentais).

No contexto español, a experiencia dos Estados Unidos indica que a inspección e a avaliación poden inducir melloras reais, pero moitas veces temporais e acompañadas de comportamentos estratéxicos que distorsionan a organización do servizo (diferir ingresos, derivar pacientes ao hospital, concentrar recursos só naquilo que se mide). Isto suxire que, para deseñar sistemas de supervisión en España, é crucial pensar non só que indicadores se miden, senón tamén como poden afectar a organización e calidade de servizos. Neste sentido, cabería ter en conta que as cualificacións individuais de residencias e/ou servizos serían só válidas de maneira relativa ao total de cualificacións, e así podería identificarse qué provedores están nos percentís de menor rendemento. É nestes nos que será máis importante enfocar os esforzos de melloras.

Doutra banda, o retrato do SAAD mostra que un enfoque universalista de dereitos pode ampliar de maneira substancial o acceso a apoios e aliviar parte da carga dos fogares, pero que a súa efectividade depende da suficiencia do financiamento, da capacidade de provisión (especialmente residencial) e da xestión das listas de espera. A combinación dunha forte responsabilidade pública, un peso moi relevante do sector privado na provisión e unha alta dependencia do coidado informal expón un equilibrio delicado entre sustentabilidade, equidade e calidade.

Os resultados de Chen e Dillender invitan a reforzar a reflexión sobre como monitorar a calidade en residencias e outros servizos do SAAD e como usar a información de inspeccións para orientar as familias cara a centros mellor avaliados. Non obstante, tamén sería especialmente importante avaliar os resultados dos servizos do SAAD, tanto de residencias como fóra delas (a axuda a domicilio, os subsidios para coidadores), dada a importancia do coidado informal e o peso posto na prevención da institucionalización e a desinstitucionalización na Estratexia estatal para un novo modelo de coidados na comunidade (2024-2030).

GOBERNANZA DA ADAPTACIÓN CLIMÁTICA EN ÁREAS METROPOLITANAS

- **Publicación:** «The Governance of Climate Adaptation in Metropolitan Regions: A Systematic Review of Emerging Themes and Issues», *Urban Climate*, 55, 101944, 2024. Dispoñible en: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212095524001408>
- **Autora:** Margherita Gori Nocentini é doutoranda (*PhD candidate*) en Planificación Urbana e Deseño de Políticas no Departamento de Arquitectura e Estudos Urbanos (DASU) do Politécnico de Milán.
- **Síntese:** Clara Costas, socióloga, técnica urbanista e DEA en Xeografía Humana, especializada en Dinámicas Urbanas. Actualmente traballa no Concello de Barcelona.

SÍNTESE DA IDEA

A adaptación ao cambio climático é, cada vez máis, parte da axenda política urbana en todo o mundo. Non obstante, aínda que a maioría das investigacións sobre o tema parten dunha óptica local, o presente artigo céntrase na óptica metropolitana, grazas á cal se observa que a fragmentación administrativa, a falta de coordinación entre actores e as desigualdades territoriais supoñen obstáculos para unha planificación eficaz. O estudo identifica como catalizadores da adaptación a disposición de mecanismos flexibles de cooperación intermunicipal e o papel emerxente das autoridades metropolitanas como coordinadoras e facilitadoras das relacións e do cambio, capaces de integrar políticas sectoriais e reducir vulnerabilidades.

Nun contexto de urbanización onde as áreas metropolitanas aumentan en número, tamaño e poboación, a adaptación ao cambio climático forma parte cada vez máis das axendas políticas como estratexia para incrementar a capacidade de resposta das cidades ante os riscos da emerxencia climática. Actualmente o 50 % da poboación mundial vive en cidades (porcentaxe que chegará ao 60 % en cinco anos), feito que fai necesario abordar cuestións como o efecto illa de calor urbana, as inundacións e aumento do nivel do mar ou a escaseza e inseguridade hídricas.

A medida que a adaptación se consolida como tendencia de política urbana, crece tamén o interese pola súa dimensión de gobernanza, e aumentan as investigacións centradas nos procesos políticos e as ferramentas normativas aplicadas. Gran parte destas centráronse na planificación da adaptación a nivel local, detectándose un certo baleiro sobre a dimensión metropolitana da cuestión. Por iso, o presente artigo identifica os desafíos específicos a escala metropolitana, explorando en que medida foron abordados pola literatura.

A revisión adopta as directrices do protocolo *Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses* (PRISMA), o que implicou a análise temática de 365 estudos publicados entre 2012 e 2022. Tras a aplicación de diversos filtros (ámbito metropolitano, relevancia e presenza de múltiples xurisdicións), a base de datos resultante para a presente metaanálise compúxose finalmente de 53 publicacións, que foron procesadas con TAMS Analyzer, *software* de análise cualitativa asistida por ordenador, que permitiu codificar e identificar barreiras e temas que conforman patróns reformulados como tendencias emerxentes. Neles abórdase a gobernanza da adaptación climática en áreas metropolitanas con diferentes enfoques e aproximacións.

Entre as publicacións baseadas en estudos de caso, existe unha ampla distribución xeográfica, pois van desde megalópolis en América Latina e Asia (con decenas de millóns de habitantes) ata áreas metropolitanas máis pequenas en Europa, aínda que se aprecia unha certa sobrerepresentación do hemisferio sur (talvez por existir alí unha maior tendencia á urbanización), e destaca que hai un total de sete estudos de Santiago de Chile (en tanto que pioneira na planificación da adaptación). A pesar destas diverxencias, o estudo permitiu identificar unha serie de «barreiras» ou «límites» á adaptación, entre as que se atopan a falta de información sobre impactos presentes e futuros do cambio climático.

A nivel local, destacan a incompatibilidade da natureza curtopracista da toma de decisións coa necesidade da planificación a medio e longo prazo; é un feito que a adaptación rara vez é unha prioridade política e existe unha falta de marcos xerais para orientar as accións de adaptación. Cabe destacar a contradición entre a falta de competencias da acción municipal sobre sectores clave e a disposición de recursos financeiros e humanos insuficientes (especialmente en municipios pequenos) coas sólidas competencias no ámbito da planificación do uso do solo, que pode levar a que se opoñan a limitar ou compartir a súa autoridade se non obteñen beneficios electorais inmediatos ou se existe competencia entre territorios.

A nivel metropolitano, isto tradúcese nunha fragmentación sectorial dos procesos de planificación, falta de integración nas ferramentas de planificación espacial e carencia xeral de poderes, tanto en termos de autoridade como de capacidade financeira. A falta dun marco legal para a adaptación climática detéctase en casos de organización metropolitana formal, pero tamén nos de informal. A iso hai que sumar a presenza de desigualdades sociais que poden xerar consecuencias adversas para os grupos xa vulnerables (como no caso da xentrificación, que se dá tras iniciativas de reverdecemento urbano que desprazan residentes de baixos ingresos). De feito, o estudo sinala que case unha cuarta parte das publicacións analizadas conteñen mencións a preocupacións sobre equidade ou xustiza como a exposición a riscos climáticos ou a menor representación e participación dos grupos vulnerables nos procesos de toma de decisións.

A grandes trazos, constátase que a adaptación é un problema altamente complexo, debido tanto á incerteza vinculada aos escenarios climáticos futuros como á súa afectación en múltiples sectores das políticas. Dispoñer dos recursos humanos e financeiros adecuados son os obstáculos máis citados para abordar os efectos do cambio climático, así como a necesidade de dispoñer de datos e información e a elevada necesidade de liderado. A partir da análise das principais barreiras identificadas, débúxanse os principais retos aos que deberán enfrontarse as administracións locais, que son a necesidade de transcender os límites territoriais da fragmentación administrativa, a necesidade de incrementar a coordinación entre actores e niveis de goberno e o rol das autoridades.

En conclusión, a análise apoia a eficiencia das asociacións intermunicipais máis ou menos formalizadas para planificar a adaptación climática, nas que participan actores políticos de varios municipios, pero tamén axentes non gobernamentais (como redes transnacionais, empresas privadas e comunidades e individuos), grazas ás cales se poden aplicar economías de escala e optimizar os recursos. Iso require, necesariamente, unha elevada coordinación, cuestión que aparece en publicacións que fan referencia a unha ampla gama de organizacións metropolitanas, feito que suxire que non existe unha solución única. Incluso en casos de organizacións máis institucionalizadas, a coordinación dificilmente é un problema resolto e require un traballo continuo para desenvolverse tanto vertical como horizontalmente e desde un enfoque multisectorial e multiactor.

Considerando que as áreas metropolitanas en todo o mundo están crescendo en número e tamaño e que se levaron a cabo recentemente novos intentos de reformas urbanas, é necesario que os gobernos locais prioricen a colaboración multiescalar e a inclusión social nas estratexias de adaptación, evitando respostas illadas que poidan xerar ineficiencias ou inxustizas derivadas

das fronteiras administrativas. Paralelamente, a investigación deberá avanzar no coñecemento sobre a gobernanza da adaptación a esta escala, explorar con máis detalle o papel das autoridades metropolitanas (que vai desde a provisión de información ou a promoción da coordinación, ata roles máis directos na planificación e implementación de políticas de adaptación), e analizar os procesos ou mecanismos causais que permiten incrementar a coordinación entre os diferentes actores implicados.

AXENCIAS INDEPENDENTES PARA GARANTIR O CONTROL DEMOCRÁTICO DA COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA

- **Publicación:** «Transparency Trade-Offs in the Operation of National Public Private Partnership Units: The Case of Ireland's National Development Finance Agency», en *Journal of Accounting and Public Policy*, vol. 42, n.º 4, xullo-agosto do 2023, p. 107-111.
Dispoñible en: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278425423000601>
- **Autores:** Gail Sheppard, profesora axudante de Contabilidade e Fiscalidade na Escola de Negocios da National University de Irlanda, en Maynooth; e Matthias P. Beck, catedrático de Xestión no Departamento de Dirección e Marketing, no University College Cork, desa mesma cidade irlandesa.
- **Síntese:** Montserrat Ballarín, profesora titular de Dereito Financeiro e Tributario na Universitat Pompeu Fabra.

SÍNTESE DA IDEA

Este traballo aborda como unha «axencia» ou unha unidade técnica especializada en colaboración público-privada (CPP) pode contribuír a lexitimar este mecanismo, na medida en que isto significa facer máis transparente todo o procedemento. En concreto, centrado no caso de Irlanda, analízase como se percibe e como se pode mellorar a transparencia en todas as fases da CPP: a decisión inicial de optar pola CPP, a licitación, a xestión administrativa, a publicación de contratos e a revisión e avaliación ex post dos proxectos.

No 2002 creouse en Irlanda a National Development Finance Agency (en diante, NDFA), entidade dentro da NTMA (National Treasury Management Agency) que opera como axencia especializada en CPP a nivel nacional. Foi un intento de despolitizar a contratación de infraestruturas, transferindo a toma de decisións a un órgano técnico. Pretendíase así contribuír a homoxeneizar criterios, reforzar a capacidade de negociación fronte ao sector privado e dotar os procesos de maior coherencia. Co tempo, as súas funcións aumentaron, como se pode comprobar na súa web: <https://www.ndfa.ie/>.

Non obstante, cando as decisións son tomadas por unha axencia, hai que pensar: «quen debe render contas de que e ante quen», e a transparencia é un requisito previo para poder efectuar unha correcta rendición de contas, un aspecto clave en democracia.

Este estudo, que forma parte dun estudo máis amplo, combina entrevistas semiestruturadas a actores públicos e privados implicados en CPP (funcionarios, xestores de proxectos, representantes de empresas construtoras e consultoras) cunha análise documental de lexislación, informes oficiais e literatura existente. O seu enfoque é cualitativo, orientado a captar percepcións e experiencias directas sobre o funcionamento da NDFA. E, academicamente, insírese na literatura sobre «axencialización», é dicir, sobre a tendencia a desprazar decisións estratéxicas do ámbito político ao técnico, nun intento de lograr maior lexitimidade e estabilidade institucional. A continuación, resúmense os principais resultados obtidos.

En canto á transparencia sobre a decisión de optar por CPP fronte á contratación pública tradicional, os entrevistados coincidiron en sinalar que constitúe a fase menos transparente. Débese,

sobre todo, á forte tensión que existe entre a transparencia e a información comercial sobre os operadores privados que a NDFA se ve obrigada a protexer.

Pola contra, en canto á licitación e adxudicación, a NDFA obtén unha valoración máis positiva. As licitacións percíbense como xustas e transparentes, grazas sobre todo aos criterios estandarizados de puntuación. Non obstante, mentres que as persoas entrevistadas pertencentes ao sector público consideran a transparencia como unha forma de impedir litixios, as do sector privado expresaron a súa preocupación pola «retroalimentación» e a información á que poden acceder os licitadores non seleccionados.

Como consecuencia do afán da NDFA de aumentar a transparencia, advírtese tamén que os seus procedementos son cada vez máis ríxidos, de modo que se pode xerar unha «reburocratización». Este aumento de formalidades e a abundancia de requisitos documentais provoca uns custos elevados que limitan a participación nos contratos das pequenas e medianas empresas, mentres que se favorece as grandes. En resumo, o aumento de normas e controis, dirixido a garantir obxectividade, aumentou custos e tempo, e restoulle dinamismo ao mercado.

Outro dos aspectos en que a transparencia ten marxe de mellora é en relación coa publicación dos contratos. A maioría dos entrevistados, tanto do sector público coma do privado, opuxéronse en xeral á publicación da información sobre contratos de CPP para garantir a confidencialidade comercial. Esta realidade contrasta con algunhas boas prácticas, coma as de, por exemplo, os Estados Unidos, onde se permite o acceso á información de case todos os contratos públicos.

En canto ás revisións das CPP tras a súa adxudicación, os autores consideran que a falta das devanditas revisións agrava os problemas de transparencia en Irlanda. Así mesmo, entenden que o importante papel da NDFA para a contratación pública de CPP debería levar consigo unha maior avaliación dos proxectos.

Á vista de todo isto, os autores conclúen que o caso irlandés revela que as axencias de CPP poden reforzar a capacidade técnica do Estado, pero deben acompañarse de mecanismos adecuados de transparencia e control democrático que garantan a lexitimidade do seu propio modelo.

En definitiva, este artigo supón unha achega relevante para comprender os dilemas de gobernanza que deben afrontar os países que optaron por crear axencias especializadas en CPP. En España, onde a gobernanza das colaboracións público-privadas é fragmentada, descentralizada e sectorial, dependente de cada administración, esta contribución académica podería servir para comezar a valorar a oportunidade política de crear unha unidade independente que centralice a preparación, estandarización, asesoría e control de proxectos de CPP.

DIXITALIZACIÓN, EFICIENCIA ENERXÉTICA E COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA

- **Artigo:** «Data Centre Energy Use: Critical Review of Models and Results», do EDNA (Efficient, Demand Flexible Networked Appliances) e o IEA 4E TCP (Technology Collaboration Programme on Energy Efficient End-Use Equipment), 2025. Dispoñible en: <https://www.iea-4e.org/wp-content/uploads/2025/05/Data-Centre-Energy-Use-Critical-Review-of-Models-and-Results.pdf>
- **Autores:** George Kamiya, consultor independente no Reino Unido, e Vlad C. Coroamă, investigador principal no Roegen Centre for Sustainability, Suíza.
- **Síntese:** Héctor Santcovsky, sociólogo e ex directivo público.

SÍNTESE DA IDEA

A alta dispersión e diverxencia nos cálculos existentes sobre consumo enerxético nos centros de datos xera confusión e inacción. Por iso, este informe propón un marco co que avaliar a calidade metodolóxica dos estudos, reclamando transparencia e cooperación internacional entre gobernos, operadores e reguladores. Este enfoque aborda a «axencialización» da colaboración público-privada (CPP): unidades técnicas independentes que poden fortalecer o Estado, mellorando contrapesos democráticos e a rendición de contas. A gobernanza debe equilibrar o público e o técnico, recoñecendo a experiencia privada.

Este estudo de Kamiya e Coroamă para EDNA é a revisión máis exhaustiva ata a data sobre consumo enerxético en centros de datos e a súa evolución xunto coa intelixencia artificial xenerativa. Tras analizar máis de cen fontes, sitúa o debate na converxencia dixitalización-transición enerxética, destacando a necesidade de datos fiables que guíen as políticas públicas.

Os autores estiman que o consumo mundial de centros de datos (excluíndo a criptomina) foi entre 300 e 380 TWh no 2023, aproximadamente o 1,3 % do consumo eléctrico global, derivado de revisións globais, datos nacionais e análise de grandes operadores. En xeral, as cifras máis probables oscilan entre 335 e 360 TWh. O crecemento exponencial da intelixencia artificial podería duplicar ou triplicar esta demanda para o 2030, alcanzando entre os 700 e 1000 TWh, o que expón un desafío para os sistemas eléctricos: se non se mellora a eficiencia, a expansión dixital tensaría a descarbonización e a seguridade de subministración.

A disparidade de resultados que existe neste ámbito débese a métodos e supostos heteroxéneos. Así, Kamiya e Coroamă clasifican en cinco os enfoques metodolóxicos: *bottom-up*, agregados totais, extrapolación *proxy* temporal, híbridos e outros, e ordénanos segundo a súa fiabilidade. E conclúen que, sen modelos transparentes e trazables, a planificación enerxética carece de fundamento.

Un achado crítico é a ausencia de datos oficiais específicos: moitos gobernos non distinguen o consumo de centros de datos, integrándoos no sector terciario, o que dificulta medir con precisión o impacto enerxético. O informe recomenda adoptar protocolos comúns de medición e reporte coordinados por axencias intergubernamentais, seguindo o exemplo cooperativo do 4E TCP. A falta de taxonomías homoxéneas e datos públicos limita a planificación dixital sustentable.

Polo que respecta ás políticas públicas e á colaboración público-privada, os autores entenden que a eficiencia dixital require estruturas permanentes arredor da CPP para equilibrar os intereses

industriais e climáticos. Así, innovación, soberanía tecnolóxica e sustentabilidade vólvense dimensións políticas clave. Por iso, proponse crear axencias ou unidades mixtas con capacidade técnica, independencia operativa e control democrático, como a EuroHPC Joint Undertaking da UE, a NIST-AI Safety Institute Consortium dos EUA ou IMDA/EDB de Singapur. Polos seus enfoques, estas axencias ou modelos de xestión, sempre que garantan transparencia e rendición de contas, poden considerarse exitosas.

No contexto concreto dos centros de datos, cuxo crecemento é impulsado pola nube e a IA, necesítase un marco común de eficiencia, estándares de deseño e auditorías internacionais comparables. O reto é cooperar, sempre preservando a autonomía regulatoria e o interese público, nun mercado dominado por grandes corporacións, mediante axencias técnicas con mandato público que centralicen información, certifiquen eficiencia e garantan a coherencia cos obxectivos de descarbonización.

Tamén se advirte sobre o risco de «reburocratización», pois isto podería favorecer a concentración do mercado, dada a posibilidade de excluír os operadores máis pequenos por exceso de requisitos técnicos. Este dilema entre control e apertura é esencial para democratizar o acceso a datos, innovación e eficiencia enerxética.

En definitiva, estamos ante un traballo crucial para entender a gobernanza da transición dixital e enerxética. Propón un método rigoroso co que avaliar a credibilidade de estudos sobre consumo enerxético de centros de datos, e a partir del subliña que as políticas deben basearse en datos verificables, transparencia, cooperación internacional e colaboración público-privada robusta.

En última instancia, o debate sobre centros de datos pivota sobre o modelo de desenvolvemento, que debe conxugar crecemento dixital, sustentabilidade e xustiza. Os autores suxiren que os Estados establezan unidades especializadas híbridas nas que se integre información privada e pública, o que aseguraría unha coherencia coa eficiencia e a descarbonización. Crearíase así, ademais, unha nova xeración de organismos que, con prácticas CPP e criterios comúns, gobernarían a infraestrutura dixital e a súa pegada enerxética. Só unha revolución dixital sustentable pode ser lexítima, alerta este informe a gobernos e empresas.

REINVENTAR O VALOR DO DIÑEIRO PARA IMPULSAR A ECONOMÍA LOCAL

- **Publicación:** *Reinventar el valor del dinero para impulsar la economía local*, Editorial Tu Voz en mi Pluma, Mataró, 2024.
- **Autores:** Henk van Arkel, director executivo da fundación neerlandesa Social Trade Organisation (STRO) e coordinador do proxecto europeo Digipay4Growth; Lluís Muns, consultor, experto en xestión de gasto público e moedas complementarias, e Juliette Alenda-Demoutiez, investigadora na Universidade de Radboud, Países Baixos.
- **Síntese:** Ester Oliveras, profesora agregada de Economía Financeira na Universidade Pompeu Fabra.

SÍNTESE DA IDEA

A obra propón dotar o diñeiro público local dunha función adicional para apoiar o impulso á produción e consumo da economía local. Trátase dunha medida que pretende contrarrestar a tendencia crecente de desvío do consumo cara ao exterior.

Estamos ante un libro que ofrece unha análise crítica do funcionamento do sistema monetario mundial e o seu impacto nas economías locais, destacando a tendencia de que o diñeiro desapareza prematuramente dalgunhas cidades, antes de que poida contribuír ao seu desenvolvemento económico. En realidade, esta obra analiza polo miúdo as causas da escaseza de diñeiro nas comunidades desfavorecidas: a concentración do consumo en grandes centros comerciais e corporacións, o aforro en grandes cidades e as compras a prazos desvían o consumo cara ao exterior. E, polo tanto, estas dinámicas xeran desigualdade entre rexións.

A achega que supón o diñeiro calcúlase a través do multiplicador local, ou LM3, que mide a súa velocidade de circulación; é dicir, o número de veces que cambia de mans durante o tempo que permanece na cidade. Cando o diñeiro circula varias veces dentro dunha mesma comunidade, aumenta o multiplicador local e, en consecuencia, o PIB do lugar. Un multiplicador local que teña un valor de 1 indica que a persoa que recibiu o ingreso gastouno todo fóra do municipio. Canto maior sexa o multiplicador, máis veces circulou localmente, o que xera maior riqueza na comunidade.

Fronte a esta problemática, os autores propoñen un conxunto de estratexias e ferramentas que permitan «reprogramar» o comportamento do diñeiro para que circule máis veces dentro da comunidade antes de saír cara a economías máis ricas. En concreto, propoñen o *Booster* de Valor Social, baseado no índice do multiplicador local (LM3) combinando instrumentos como moedas complementarias, subtipos de cambio, contadores de tempo e a tecnoloxía das *fnitech*, exemplificada no *software* Cyclos desenvolvido por STRO.

O libro está estruturado en doce capítulos que combinan a análise teórica e a exposición de experiencias locais para ilustrar as súas aplicacións. Entre estas, destacan a cidade de Preston (Reino Unido), que aplicou o *Community Wealth Building* para priorizar a contratación e a compra local; Wörgl (Austria), onde nos anos 30 se usou unha moeda local con xuro negativo para dinamizar a economía durante a Gran Depresión, ou tamén as experiencias do proxecto Fomento nunha favela de Fortaleza (Brasil) e Gota Verde en Yoro (Honduras), nas que se vincularon moeda local e produción sustentable.

Un exemplo relevante pola súa proximidade para nós sería o de Santa Coloma de Gramenet. Entre o 2016 e 2022, a moeda local grama permitiu incrementar o multiplicador na zona grazas a que, a través dela, se canalizaron os recursos públicos, o que xerou un impacto económico e social superior ao previsto. En total, o 90 % do diñeiro condicionado gastouse en comercios locais.

Na Táboa 1 móstrase un resumo dalgunhas das iniciativas máis recentes, algunhas das cales xa se viron acompañadas de tecnoloxía *fintech* e a creación de moedas dixitais apoiadas por moeda oficial.

	Fomento / Banco Palmas, Brasil	Preston, Reino Unido	Santa Coloma de Gramenet, España
Ano de inicio do proxecto	2002	2013	2016
Contexto económico	Favela (Conjunto Palmeiras) con altos niveis de pobreza, falta de negocios e fuga de divisas.	Declive económico severo (2008), desindustrialización.	Cidade da área metropolitana de Barcelona afectada pola crisis do 2008 e a competencia das grandes superficies.
Liderado	ONG / Comité Veciños (Banco Palmas) con fondos de doadores privados internacionais.	Goberno local (Concello de Preston) e Organizacións Áncora (institucións públicas e concertadas).	Administración Pública (Concello de Santa Coloma).
Mecanismo de intervención principal	Microcréditos e moeda local (palmas) para amplificar doazóns e pechar o círculo financeiro.	Compra local estratéxica (<i>Community Wealth Building</i>). Priorizar provedores locais reorientando as políticas de contratación.	Moeda local dixital (gramamoneda) vinculada ao gasto público (subvencións/ axudas), con bonificación
Tipo de moeda utilizada	Submoeda física (palmas) apoiada pola moeda nacional.	Moeda nacional (libra esterlina). Trocou a política de gasto, non a moeda.	Submoeda dixital (grama), bono dixital multiúsos, con equivalencia 1:1 co euro e rexida por normas específicas.
Normas do diñeiro	Obriga de pagar microcréditos en palmas para xerar demanda	Sen incentivos monetarios directos, pero con compromiso colectivo de compra	Bonificación do 5 % sobre os fondos ingresados. Comisión do 5 % por retirada anticipada (antes de 45 días).

Resultados	Xerou un 15 % máis de actividade económica, triplicando o impacto da doazón	A porcentaxe de gasto dos provedores locais do Concello aumentou do 5 % ao 18,2% en catro anos.	O LM3 pasou de 1,85 a 5,84 en seis anos.
-------------------	---	---	--

O libro mostra, así, como o *Booster* de Valor Social achega un marco valioso para responsables públicos e axentes locais que buscan novas estratexias coas que dinamizar as economías territoriais. As súas propostas son especialmente pertinentes nun contexto de crise ecosocial, desigualdade e necesidade de resiliencia ante o cambio climático. A idea de reforzar a circulación do diñeiro dentro da comunidade conecta directamente con obxectivos de cohesión social e xustiza territorial.

A COLABORACIÓN PÚBLICO-PRIVADA COMO EIXE DA GOBERNANZA DA FORMACIÓN PROFESIONAL DUAL

- **Publicación:** «Benchmarking: gestión de la FP y modelos internacionales de FP Dual».
Disponible en: <https://www.fundaciobcnfp.cat/wp-content/uploads/2020/01/Benchmarking-integrat-170x240mm-WEB-cast.pdf>
- **Autor:** Observatorio da FP da Fundació BCN Formació Professional, coa colaboración de Barcelona Activa e Xarxa FP.
- **Síntese:** Sara Berbel, ex presidenta da Fundació BCN Formació Professional.

SÍNTESE DA IDEA

A colaboración público-privada é esencial para garantir a calidade e sustentabilidade da formación profesional, especialmente na súa modalidade dual. Nun mundo laboral que cambia á mesma velocidade ca a tecnoloxía, a formación profesional converteuse nun punto de encontro entre a aula e a empresa, entre o coñecemento e a práctica, entre o público e o privado. Non basta xa con formar para un emprego; é necesario aprender a cooperar, a construír xuntos un futuro compartido.

Este informe, elaborado polo Observatorio da Fundació BCN Formació Professional, constitúe unha achega significativa para comprender como distintos países e zonas metropolitanas estruturan os seus sistemas de formación profesional e, en particular, as modalidades de aprendizaxe dual. O seu valor radica na identificación dos mecanismos institucionais e sociais que fan posible a cooperación público-privada, condición indispensable para garantir a calidade, a utilidade e a sustentabilidade dos sistemas formativos, especialmente dos profesionalizadores. E máis nun mundo que cambia velozmente, por mor das novas tecnoloxías.

Impulsado polo Concello de Barcelona no 2019, parte dun principio fundamental: a FP Dual é unha política de corresponsabilidade institucional na que administracións, centros educativos e empresas comparten obxectivos e responsabilidades. Máis alá da normativa, a súa eficacia depende da existencia de estruturas estables de diálogo, confianza e intercambio de información. E de aí que este informe trate de ofrecer un marco de aprendizaxe comparada coa intención de guiar a acción das políticas locais e metropolitanas en Barcelona, orientadas a potenciar a aprendizaxe dual.

Modelos internacionais e equilibrio público-privado

O *benchmarking* distingue catro modelos de referencia, en función do grao de intervención do Estado e do protagonismo empresarial:

1. Liberal de mercado, representado polo Reino Unido, baseado na autorregulación e con escasa presenza pública.
2. Estatal regulado, o francés, caracterizado por un forte liderado gobernamental e unha participación consultiva do sector privado.
3. Corporativo dual, consolidado en Alemaña e Suíza, que articula unha auténtica cogobernanza entre Administración e axentes sociais.

4. Municipal corporativo, presente nos países nórdicos, que combina a planificación local coa participación activa das empresas e as asociacións profesionais.

España quedaría situada nunha posición intermedia entre o modelo estatal e o corporativo.

Os resultados comparados dos catro modelos apuntan a que, nos países con maior desenvolvemento do modelo dual, as empresas son axentes formadores recoñecidos, responsables de acoller aprendices e tamén de garantir a adquisición de competencias, participar no deseño curricular e intervir na planificación da oferta formativa, a avaliación e a certificación da aprendizaxe. Esta corresponsabilidade asegura a coherencia entre formación e emprego e dota de lexitimidade o sistema.

Mecanismos de cooperación institucional

Os sistemas máis maduros comparten mecanismos de cooperación que garanten a estabilidade do modelo. En Alemaña e Suíza, a definición de cualificacións e programas realízase conxuntamente entre o Estado, as cámaras de comercio e as asociacións empresariais. Nos Países Baixos, os centros de FP actúan como intermediarios permanentes entre a administración educativa e as empresas. En Finlandia ou Dinamarca, o financiamento e avaliación dos programas son compartidas entre as autoridades locais e o sector privado, con incentivos vinculados á calidade e á inserción laboral.

En todos estes contextos, a gobernanza da FP Dual concíbese como un equilibrio entre autoridade pública, iniciativa privada e participación social. Cada actor desempeña un papel diferenciado e interdependente: o Estado garante a equidade e a coherencia do sistema; as empresas aseguran postos de aprendizaxe onde xerar talento, e os centros educativos proporcionan a base pedagóxica e avaliativa. A calidade depende da capacidade de cooperación e institucionalización entre os diferentes actores.

O rol local e metropolitano

O informe outórgalle especial relevancia ao nivel local como espazo privilexiado para a articulación da colaboración público-privada. As experiencias do modelo do Quebec, Finlandia, Dinamarca ou algunhas zonas metropolitanas de Bruxelas e Dublín demostran que, nun ámbito relacional e institucional aliñado, a proximidade territorial facilita a coordinación e a adaptación da oferta formativa ás necesidades de cada ámbito produtivo. Os municipios non se limitan a executar políticas deseñadas por outros niveis de goberno, senón que asumen funcións estratéxicas de planificación, seguimento e avaliación, en colaboración coas empresas e axentes sociais.

Este enfoque resulta especialmente pertinente na área metropolitana de Barcelona, onde a diversidade sectorial e institucional esixe unha gobernanza flexible e multinivel. Aí, moitas das administracións locais están asumindo un papel clave de mediadoras entre o sistema educativo e o tecido empresarial. Iniciativas como a Aceleradora de FP Dual do Delta do Llobregat, inspirada neste *benchmarking*, ilustran a capacidade do territorio para xerar redes estables de colaboración e converterse en verdadeiros laboratorios de innovación institucional.

É, polo tanto, no territorio —na escala humana das cidades e os barrios— onde a colaboración público-privada adquire rostro, nome e propósito. Alí onde as institucións escoitan e as empresas se implican, a formación profesional deixa de ser un sistema e convértese nunha comunidade.

Conclusión

O informe mostra que a colaboración público-privada é o núcleo dos sistemas de formación profesional máis eficaces. Cando a cooperación se institucionaliza mediante estruturas mixtas de gobernanza (consellos, cámaras ou axencias), os resultados materialízanse en sistemas estables e adaptables. Pola contra, cando esta colaboración depende unicamente da vontade dos actores, sen un marco estable e formalizado, o modelo tende a fragmentarse e perder coherencia.

A lectura deste estudo deixa unha convicción clara: o futuro da formación profesional decídese nos espazos compartidos nos que se recoñecen os intereses comúns. A confianza e a corresponsabilidade son, en consecuencia, os verdadeiros motores da innovación educativa.

CONSTRUÍNDO FUTURO

Nesta páxina ofrecemos unha selección dos traballos xurdidos das distintas convocatorias competitivas do Observatorio Social da Fundación «la Caixa» que poden resultar de especial interese.

DESIGUALDADES ENTRE OS ADOLESCENTES NO ACCESO E EXPOSICIÓN AOS ESPAZOS VERDES URBANOS DE ESPAÑA

Marco Garrido-Cumbrera, Alicia González-Marín e José Correa-Fernández, Health & Territory Research (HTR), Departamento de Xeografía Física e Análise Xeográfica Rexional, Universidad de Sevilla.

Os adolescentes gozan dos espazos verdes urbanos? Segundo este estudo, só o 11,6 % os visita a diario, e os máis vulnerables socialmente visítanos menos. Deberes e uso de pantallas son os principais motivos que afastan os mozos dos parques.

Nos últimos anos, o tempo que os adolescentes pasan na casa aumentou, xa sexa facendo deberes, vendo a televisión ou usando dispositivos electrónicos. Como resultado, reduciuse o tempo que dedican a desfrutar dos espazos verdes urbanos, como parques e xardíns, a pesar dos beneficios que lles achega o contacto coa natureza.

Este estudo analiza as desigualdades no acceso e exposición a estes espazos nunha mostra de 1610 adolescentes, de entre 10 e 16 anos, residentes nas principais áreas metropolitanas de España. Os resultados mostran que, aínda que o 71,6 % vivía a menos de seis minutos dun espazo verde, só o 11,6 % o visitaba a diario, e o 18,6 %, entre tres e cinco días á semana. Case a metade prefería quedar na casa con dispositivos electrónicos, aos que o 49,6 % dedicaba máis de dez horas semanais e o 24,3 %, máis de vinte. Cando acudían a estes espazos, as actividades máis comúns eran pasar tempo con amigos (58,2 %), pasear ou correr (52,3 %) e practicar xogos de pelota (44,8 %).

Artigo completo en:

<https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/es/-/desigualdades-adolescentes-espacios-verdes-urbanos>

VINCULAR A FORMACIÓN ACADÉMICA COA EXPERIENCIA NO MERCADO PODE IMPULSAR O EMPRENDEMENTO

Mircea Epure, Universitat Pompeu Fabra, BSE e UPF-BSM.

Cal é a mellor maneira de impulsar o emprendemento? Este estudo pon a énfase na necesidade de alinear a formación académica con experiencias empresariais reais.

Tanto académicos coma responsables políticos destacaron o impacto positivo do capital humano na actividade empresarial. Tamén se fixo moito fincapé no papel beneficioso que teñen no emprendemento os mercados liberalizados desde o punto de vista económico. Con todo, poucos relacionaron os diferentes tipos de capital humano coas características institucionais.

Este artigo analiza os efectos conxuntos do contexto institucional e os diferentes tipos de capital humano nas aspiracións de crecemento empresarial en termos de aumento do emprego. O estudo usa datos representativos, tanto a nivel individual (do Global Entrepreneurship Monitor) como institucional (da Heritage Foundation), que comprenden 141 003 empresarios de 93 países durante o período 2005-2020.

Artigo completo en:

<https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/es/-/capital-humano-ambiciones-crecimiento-empresarios>